

ГОДИШЕН ОТЧЕТ

2018г.

През 2018г. СНЦ „Център за съзидателно правосъдие“ активно работи за повишаване на обществената чувствителност към проблемите на домашното насилие, с фокус информационни кампании сред младите хора. Основно бяха организирани тематични срещи, обучения, ден на отворени врати, проектни инициативи, списване на вестник, създаване на Мрежа от училища, които казват СТОП на домашното насилие в област Разград, Програма за превенция на домашното насилие в училище.

Сдружение „Център за съзидателно правосъдие“ до момент е реализирал 11 проекта по темата за домашното насилие. В своите проектни дейности активно въвлеча деца, младежи и образователни специалисти, като основна целева група. За организацията е приоритет развитието и подкрепата на младите хора, чрез изграждане на умения по темата за домашното насилие (разпознаване, сигнализиране, подкрепа), част от неформалното образование у нас.

1. Програма за превенция на домашното насилие в учебни заведения в малките и отдалечени населени места.

Подготвени и са одобрени програми за превенция на домашното насилие в учебни заведения в малките и отдалечени населени места на област Разград, на база на Програма за превенция в учебните заведения (2017г.), одобрена от областния управител на област Разград. Образователните институции са въвлечени в проблема за домашното насилие чрез създаване на програми за деца и младежи с цел превенция на домашното насилие. Дадена е много сериозна оценка на Съвета в Годишния отчет за дейността през 2017г. На заседание на Областният съвет (2017 г.). е обсъдена Програма за превенция на домашното насилие в учебните заведения, одобрена със заповед на областния управител на Разград. Констатира се, че **съществува работещ механизъм за участие на всички институции за разрешаване на всяка ситуация с домашно насилие, което се отчита за важен елемент.**

Съществува сериозен напредък в изпълнение на препоръка за образователни програми сред подрастващите. През 2017г. е изготвена Програма за превенция на домашното насилие в училища и детски градини в област Разград, чиито цели са обществен отзвук на нетърпимостта към домашното насилие и разясняване на обществените последици. Програмата е разработена от проф. Нели Бояджијева, по време на обучение с ученици и учители, организирано от Центъра за съзидателно правосъдие (02.2017г.). След обсъждане и приемане в Областния съвет за превенция на домашното насилие (06.2017г.), Програмата е утвърдена със заповед на областния управител Гюнай Хюсмен. На основата на Програмата, да се разработи и развие специфична програма за превенция на домашното насилие – индивидуална за всяко едно пилотно училище.

Десет пилотни училища от област Разград работят по Програмата за превенция на домашното насилието в училище, изготвена от Център за съзидателно правосъдие и одобрена от областния управител (2017г.). След консултации с РУО на МОН, са подбрани 10 пилотни училища от 7 общини на област Разград: СУ "Св.Св.Кирил и Методий", село Самуил (община Самуил); ОУ „Христо Ботев“, село Брестовене (община Завет); ОУ „Отец Паисий“, село Подайва (община Исперих); ОУ "Св. П. Хилендарски", село Езерче (община Цар Калоян); НУ "Васил Левски", гр.Лозница (община Цар Калоян); ОУ "Кирил и Методий", Село Киченица (Община Разград); ОУ "Св.Св.Кирил и Методий", Село Ясеновец (Община Разград). В областния град сме насочили внимание към ОУ „Отец Паисий“, където има голяма концентрация на деца от ромски произход от 6 малки населени места, НПП „Шандор Петъофи“, СУ „Христо Ботев“, където се обучават младежи от всички 7 общини на област Разград.

Интерактивен урок по проблемите на домашното насилие в Начално училище „Васил Левски“ гр.Лозница

На 09.11.2018г. в Начално училище „Васил Левски“ гр.Лозница се проведе интересен интерактивен урок по проблемите на домашното насилие, съвместно със съдия Нели Генчева от Районен съд Разград и Мила Златева - психолог в

Консултативния център по проблемите на домашното насилие в Разград. Учениците от четвърти клас бяха подготвили много интересни въпроси към своите гости, като основно ги вълнуваше: Кои са по агресивни-децата или възрастните; Към кого да се обърнат деца, ако са жертва на домашно насилие; Коя агресия има по-силно влияние – психическата или физическата.

Интересно им беше да разберат каква точно е професията на съдията и на психолога; от колко години упражняват тази своя професия и по колко сигнала за домашно насилие са работили. Под ръководството на своите учители, учениците изработиха информационни табла свързани с тематиката, като едно от тях подариха на г-жа Мила Златева. В края на срещата учениците останаха удовлетворени и като жест на гостоприемство подариха цветя, тетрадка и химикал с лика на В.Левски - патрон на училището.

Среща в СУ „Христо Ботев” град Разград

На 15 ноември 2018г. шестокласниците от СУ „Христо Ботев” гр. Разград, проведеха среща с председателя на Сдружение „Център на неправителствените организации в Разград”, г-н Георги Милков и г-жа Мила Златева-психолог от екипа на институцията. Срещата премина с изключителен интерес и даде отговор на много въпроси, свързани с агресията в различните и форми, както и за начините за констатация и превенция. Учениците се запознаха с услугите на Консултативния център по проблемите на домашното насилие, как да получат квалифицирана помощ пострадалите от домашно насилие; социологическо и психологическо консултиране, юридически и административни съвети; безплатно участие във възстановителни мерки за жертвите от домашно насилие, съдействие за настаняване в защитени центрове и др. Участниците в срещата подкрепят работата на сдружението, изказват своята благодарност за изнесената беседа и за придобитите граждански познания.

Програма за превенция на домашното насилие в училища и детски градини в област Разград е разработена от проф. Нели Бояджиева и Георги Милков (председател на УС на Център за съзидателно правосъдие), по време на обучение с ученици и учители, организирано от Центъра за съзидателно правосъдие (02.2017г.). След обсъждане и приемане в Областния съвет за превенция на домашното насилие (06.2017г.), Програмата е утвърдена със заповед на областния управител Гюнай Хюсмен. ***На основата на Програмата, е разработена специфична програма за превенция на домашното насилие – индивидуална за всяко едно училище-член на Мрежата от пилотни училища.***

Програмата за превенция на домашното насилие в учебните заведения се подкрепя официално от Регионалното управление на образование на МОН в град Разград. *„Смятам за важно да предложи Програмата да започне да се прилага практически в училищата във всички седем общини на област Разград, като се отчитат местните специфики и интереси на децата и юношите. Подкрепям идеята да се създаде Мрежа на пилотни училища, които казват СТОП на домашното насилие в област Разград. Важно е да се обучат и подкрепят младежки лидери, които да бъдат двигател на целия процес и да увеличат своите връстници.“¹*

Програмата е важна част от Плана за работа през 2018г. на Областния съвет за превенция на домашното насилие към областния управител на област Разград.

2. Мрежа от училища, които казват СТОП на домашното насилие в област Разград.

Започва пилотно стартиране на представяне на проблема за домашното насилие по подходящ за учениците начин в 10 училища в област Разград;

¹Препоръка на Ангел Петков, Началник на РУО град Разград, 27.02.2018г.

Пилотни образователни институции се обединяват *в Мрежа от училища, които казват СТОП на домашното насилие в област Разград*. Избраните пилотни училища прилагат индивидуално изготвената по проекта Програма за превенция на домашното насилие в образователните институции – индивидуална и специфична за всяко училище. В процеса активно участие вземат младежки лидери, възпитаници на училището, което е възможност да бъде повишена чувствителността у подрастващите по темата. От всяко училище са подбрани по двама младежки лидери, които имат интерес по темата, ангажирани са с обществени каузи и желаят да участват в процес за повишаване на информираността за домашното насилие и чувствителността на децата и младежите. При подбора е съблюдаван баланс на пол и възраст, както и етническа принадлежност.

Сдружение „Център за съзидателно правосъдие” има добри партньорски отношения с училища в целия регион, като те са добра основа при създаване на ефективна образователна мрежа за превенция на домашното насилие. Сдружението сключи споразумение отделно с всяко едно пилотно училище, като се използва натрупания опит при осъществяване на гражданско наблюдение на съдилищата в България (2004г.-2014г.) Центърът за съзидателно правосъдие предлага ноу-хау и финансира дейности по превенция на домашното насилие. Избраните училища подготвят и изнасят пред ученици и учители интерактивни уроци по темата за домашното насилие, в съответствие с изготвена Програма за превенция на домашното насилие в образователните институции, в това число и малките населени места.

Избрана е методика за подбор на учебни заведения в комбиниран вариант, като са съобразени демографските процеси и инфраструктура, както и при съблюдаване на възможностите за достъп до различни услуги. От всички 7-10 училища поне 2/3 са в малки и отдалечени населени места в минимум пет от седем общини на област Разград. Останалата 1/3 от пилотни образователни институции са в основни и средни училища в общински центрове, където приоритетно учат млади хора от различни малки села, в които няма училища или са вече закрити. Поне едно от избраните училища е средишно, в което се обучават предимно деца и младежи от закрити училища в малки населени места.

3. Обучение на подрастващи и педагогически специалисти за повишаване на обществената информираност и чувствителност към феномена домашно насилие.

През септември 2018г. е организирано специализирано обучение с участие на 25 ученици и педагогически специалисти от учебните заведения - членове на Мрежата от училища, които казват СТОП на домашното насилие. Обучител по него бе проф. д-р Нели Бояджиева от СУ “Свети Климент Охридски”, национален експерт с признат опит по темата за домашното насилие.

Резултати: Повишена информираност на младежи и педагогически специалисти, творческо осмисляне на опасностите и заплахите; Насочено внимание на родителите и обществото към темата за домашното насилие с фокус подрастващите младежи и ученици; Образователните институции са въввлечени в процеса на превенция на домашното насилие, чрез създаване на специфични програми за деца и младежи училище; Споделяне на информация за намаляване на агресията и тормоза в училище, като важна част от процеса на генерална превенция и подкрепа за жертвите на домашно насилие.

Институциите все още в голямата си част не са добре запознати с нормативната уредба по отношение на образованието и по-точно с разделите наказания и функции на

училищното ръководство. Оказва се, че много от хората не осъзнават, че са жертви на домашно насилие или не желаят да споделят от страх. Най-важна е промяната на модела на общуване, в който важно място заемат педагозите. Затова е важно да се говори за домашното насилие е началото на справянето с проблема, а превенцията е в основата на решаването му.

4. Юбилеен десети брой на "Вестник без име"

Екипът млади репортери представя последния юбилеен десети брой на "Вестник без име", който е посветен на борбата с домашното насилие и повишаване на обществената информираност за дейността на различните институции. Младите репортери подготвиха интересни статии, интервюта, есета, което е подходяща възможност сами да изследват сериозния обществен проблем и открият интересни послания, които да оправят към обществото. Тематичният брой на „Вестник без име“ пресъздава увлекателни истории на жертви и извършители на домашно насилие, представени са интересни интервюта с ръководители и професионалисти на компетентните институции, няколко различни анкети представят различни гледни точки по темата.

Екипът на проекта организира да се споделят добри практики и научените уроци през последната една година. Пилотните училища от Мрежата СТОП на домашното насилие споделят впечатления от участие и приложение на Програма за превенция на домашното насилие в своето училище. Споделят се интересни истории от дейността на Консултативния център по проблемите на домашното насилие в Разград, които се базират на действителни случаи.

5. Проект "Татко не бие мама, той така я обича"

Проектът надгражда постигнатите резултати до момента в процеса на превенция на домашното насилие в област Разград, като разширява полето на приложение на възстановителни програми за жертви и специализирани програми за извършители на домашно насилие, както се повишава чувствителността у подрастващите (деца и младежи) за домашното насилие, чрез осъществяване на фокусирани програми за превенция в училища в малките и отдалечени населени места. Проектът осигурява защита, възстановяване и реинтеграция на пострадалите от домашно насилие, чрез своевременно предоставяне на качествени услуги; развива специализирани програми и услуги за работа с извършителите на домашно насилие, за преодоляване на агресивно поведение и с оглед предотвратяване на рецидиви на домашно насилие; повишава чувствителността на подрастващите по проблема „домашно насилие“, чрез програми за превенция и защита в учебните заведения.

1. Развитие на специализирани програми за лица, извършители на домашно насилие: социално и психологическо консултиране, с оглед предотвратяване на рецидиви на домашно насилие;

2. Повишаване чувствителността на подрастващите по проблема „домашно насилие“, чрез подготовка и одобряване на програми в учебни заведения в малките и отдалечени населени места;
3. Задълбочаване на сътрудничеството между институциите в Областния съвет за превенция на домашното насилие в област Разград (2016г.), чрез обмен на информация, положителен опит, добри практики по проблема „домашно насилие“;

Постигане на целите и въздействие върху целевата група: 1. Развити са програми за социално, психологическо и правно консултиране и своевременно предоставяне на качествени услуги на пострадалите от домашно насилие, чрез дейности за защита, възстановяване и реинтерграция; 2. Разширен е обхватът на прилагане на специализирани програми за лица, извършители на домашно насилие: социално и психологическо консултиране, с оглед предотвратяване на рецидиви на домашно насилие; 3. Подготвени и са одобрени програми в учебни заведения в малките и отдалечени населени места на област Разград, на база на Програма за превенция в учебните заведения (2017г.), одобрена от областния управител на област Разград; 4. Повишена е чувствителността на подрастващите по проблема „домашно насилие“ в област Разград; 5. Създадена е Мрежа от пилотни училища, които казват STOP на домашното насилие в област Разград; 6. Подобен е процесът на сътрудничество по проблема „домашно насилие“ между компетентните институциите, чрез укрепване на взаимодействието, обмен на информация, професионален опит, добри практики (обучения, форуми, посещения с образователна цел, обмяна на случаи, материали, изследвания), в рамките на Областния съвет за превенция на домашното насилие в област Разград (2016г.).